

Väsjön

Arkeologisk förundersökning av RAÄ 54, 323 och 333 öster om Väsjön
i Sollentuna socken och kommun, Uppland

Rapport 2008:37
Åsa Berger

Väsjön

Arkeologisk förundersökning av RAÄ 54, 323 och 333 öster om Väsjön
i Sollentuna socken och kommun, Uppland

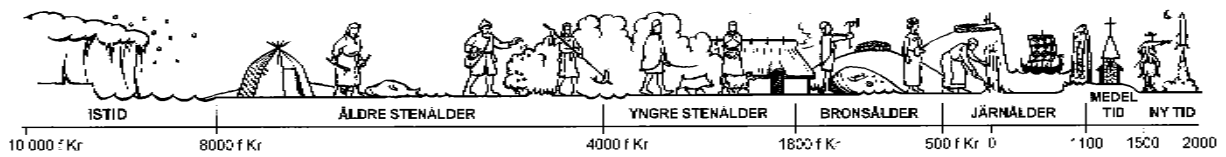
Rapport 2008:37

Åsa Berger

Rapporten finns i PDF-format på adressen
www.lansmuseum.a.se

Tel 08-586 194 02 Fax 08-32 32 72
Sickla Industriväg 5B
131 34 Nacka
Hemsida: stockholms.lans.museum/

Tidaxel: Mats Vänehem

© Stockholms läns museum
 Produktion: Stockholms läns museum
 Redaktionell bearbetning: Göran Werthwein
 Produktion av planer: Åsa Berger, Göran Werthwein
 Allmänt kartmaterial: Lantmäteriverket. Medgivande 97.0133
 Stockholm 2008

Innehåll

Sammanfattning	6
Bakgrund	7
Topografi och fornlämningsmiljö.....	8
Målsättning och metod.....	8
<i>Undersökningsområde A</i>	8
<i>Undersökningsområde B</i>	9
<i>Undersökningsområde C</i>	9
Resultat	9
<i>Undersökningsområde A</i>	9
<i>Undersökningsområde B</i>	10
<i>Undersökningsområde C</i>	10
Referenser.....	11
Administrativa uppgifter	11
Bilagor	
Bilaga 1. Anläggningstabell.....	12
Bilaga 2. Schakttabell.....	13
Bilaga 3. Översiktsplan.....	14
Bilaga 4. Schaktplaner.....	15
Bilaga 5. Anläggningsplaner.....	17
Figurer	
Figur 1. Terrängkartan, skala 1:100 000.....	6
Figur 2. Terrängkartan, skala 1:10 000.....	7
Figur 3. Anläggning 201, foto K. Andersson	9
Figur 4. Anläggning 434, foto Å. Berger	10
Figur 5. Anläggning 398, foto Å. Berger	10

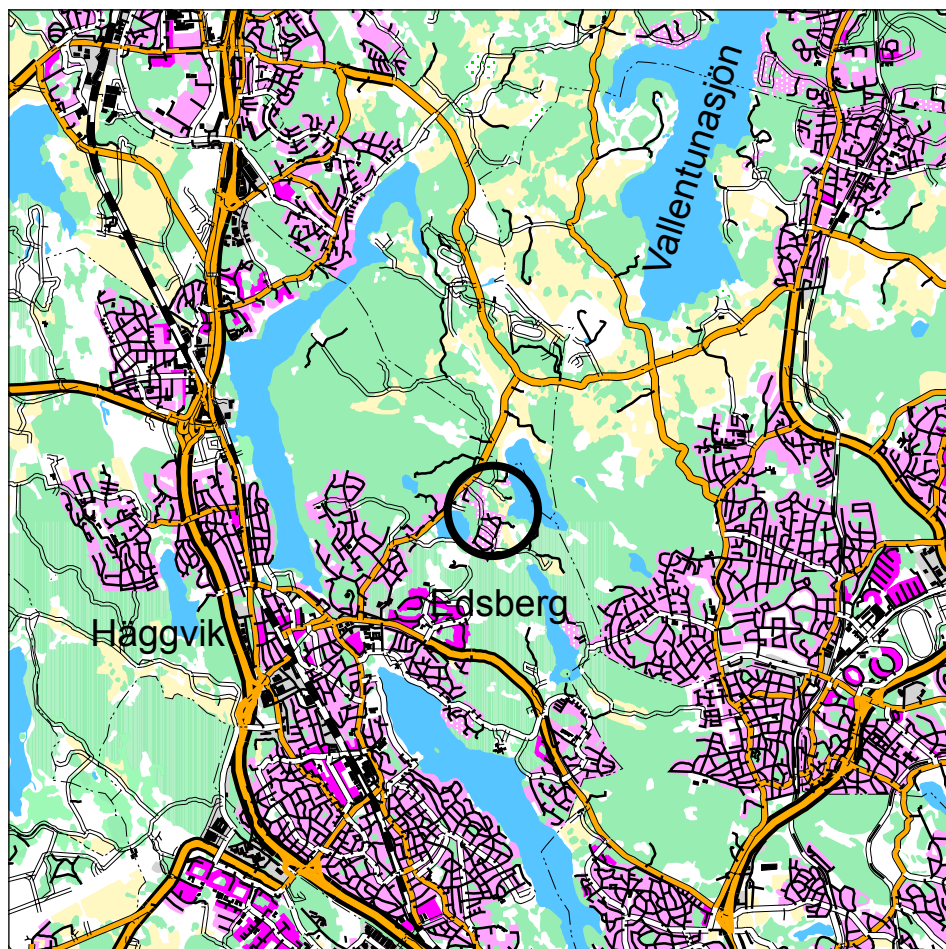

Fig 1. Terrängkartan med läge för undersökningen markerad, skala 1:100 000.

Sammanfattning

Inför Sollentuna kommuns planerade utökning av bebyggelsen kring Väsjön utförde Stockholms läns museum en arkeologisk förundersökning i avgränsande syfte i området. Tre platser var föremål för undersökningen. I område A fanns sedan tidigare en registrerad stensättning, RAÄ 54. I anslutning till denna påträffades ytterligare en stensättning, i övrigt fanns inget av antikvariskt intresse. I område B fanns ett registrerat röse, RAÄ 323. I anslutning till detta påträffades ytterligare en grav, en rund, flack stensättning med företrädesvis röda stenar. I övrigt fanns inget av antikvariskt intresse i närheten av RAÄ 323.

I område C fanns en stensättningsliknande lämning (333:1), en stensättning (333:3) samt två stensträngar, RAÄ 333:2 och 333:4. Dessutom fanns ett möjligt boplatsläge som konstaterats vid en tidigare arkeologisk utredning (Grönwall & Höglin 2006). Vid undersökningen upptäcktes att en av stensträngarna hade längre sträckning än vad man tidigare konstaterat. Den stensättningsliknande lämningen kunde inte närmare bestämmas. Dessutom hittades en härd strax utanför den västra stensträngen. En anläggning av osäker karaktär påträffades i området mellan RAÄ

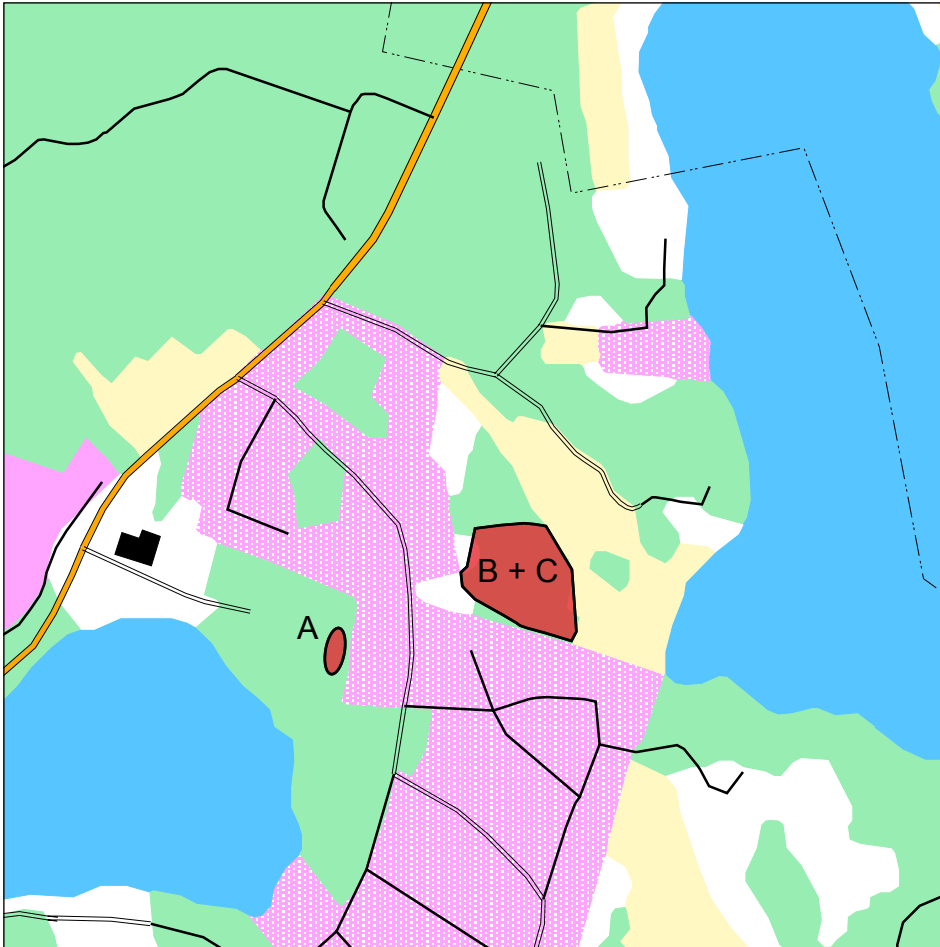

Fig 2. Terrängkartan, skala 1:10 000. Undersökningens område A och B är markerade med rött.

323 och 333. I det område som utpekats som ett möjligt boplatsläge påträffades en antal anläggningar, främst i form av stolphål. Dessa lämningar kunde inte avgränsas öster ut eftersom området användes som hästhage och kommunen inte kunde ge besked om vem som utnyttjade marken. Lämningarna avgränsades dock söder ut. Inne i hästhagen strax öster om de påträffade anläggningarna fanns en förhöjning som skulle kunna utgöra en husterrass.

Bakgrund

Sollentuna kommun har för avsikt att utöka bebyggelsen omkring Väsjön. I området finns ett flertal fornlämningar i form av framför allt ensamliggande gravar och stensträngssystem. Med anledning av detta gav Länsstyrelsen (Lst beslut 431-07-57912) Stockholms läns museum uppdraget att utföra en förundersökning i avgränsande syfte av fornlämningarna RAÄ 54, 323 och 333.

Topografi och fornlämningsmiljö

Landskapet som undersökningen berörde är beläget mellan 15-60 meter över havet. Undersökningsområdet avgränsas i väster av sjön Väsjön och i öster av Fjäturen. Landskapet mellan de två sjöarna är kuperat och bebyggt med enfamiljsbostäder och fritidshus. Äldre kartor visar att området tidigare har utnyttjats som åker- och betesmark. Området är tätt på fornlämningar, vilka framför allt utgörs av stensträngar och gravar. En genomgång av de historiska kartorna och det historiska odlingslandskapet samt fornlämningsbilden finns i utredningsrapporten (Grönwall & Höglin 2006).

Undersökningsområde A utgörs av RAÄ 54 nära Kastellgården. Fornlämningen är i FMIS registrerad som ett ensamliggande bronsåldersröse med en diameter av ungefär 6 meter samt med en 3x2x0,6 meter stor grop i centrum. Röset är placerat på en bergshylla ungefär 25-30 meter över havet. Norr om röset stiger terrängen och på bergets krön ca 150 meter från röset ligger en kal stensättning direkt på hällen (RAÄ 325). Fornlämningsområdet begränsas i öster av en kraftig bergsslutning. I väster sluttar marken ned mot Väsjön och i söder mot en jämn skogbevädd yta mellan de bebyggda områdena och Väsjön.

Undersökningsområde B utgörs av RAÄ 323 nära Kummelhagen. Fornlämningen är registrerad som en stensättning med en oklar begränsning, men med en trolig diameter på ca 8 meter. Stensättningen är belägen på en flat mossbevuxen berghäll, vilken sträcker sig vidare omkring 10 meter sydost om anläggningen. I söder och sydost avgränsas fornlämningsområdet av bebyggelse respektive gammal åkermark. Ungefär 150-200 meter norr och nordost om fornlämningen återfinns RAÄ 333.

Undersökningsområde C utgörs av ovan nämnda RAÄ 333:1-4 i Norrsättra, en stensättningsliknande lämning med en diameter på ungefär 6 meter i diameter, samt två stensträngar på ca 20 respektive 45 meter. Fornlämningarna är belägna i gles bevuxen mark med mycket sten och busksnår. I nära anslutning till fornlämningsområdet ligger gammal odlingsmark. I direkt anslutning öster om RAÄ 333 finns ett område som i en tidigare gjord utredning har identifierats som ett möjligt boplatsläge (kallat Objekt 7 i Grönwall & Höglin 2006). Ungefär 80 meter norr om den stensättningsliknande lämningen återfinns ytterligare en fornlämning som är registrerad som en ensamliggande stensättning med en diameter på ca 7 meter (RAÄ 324).

Målsättning och metod

Undersökningsområde A

Målsättningen med förundersökningen kring RAÄ 54 var att klargöra om röset var en ensamliggande grav, eller om ytterligare gravar anlagts i anslutning till röset. Provschakt grävdes kring röset och norr ut, upp mot bergets slutning. Delar av schakten handrensades för att eventuella kulturlager skulle kunna iakttas. Tidigare

hade strukturer som skulle kunna utgöra ytterligare gravar observerats. Delar av dessa rensades fram för att klargöra deras status.

Undersökningsområde B

Området kring stensättningen RAÄ 323 avgränsas i söder av bebyggelse och gammal åkermark. Den avgränsande undersökningen gjordes därför mot öster, norr och väster, där en rad provschakt grävdes. Delar av schakten handrensades för att eventuella kulturlager skulle kunna iakttas. Målsättningen var att avgöra om omarkerade gravar fanns öster om stensättningen samt om stensättningar fanns dolda under de tjocka täcken av torv och mossa som växer i området norr om RAÄ 323, upp mot fornlämningen RAÄ 333.

Undersökningsområde C

Området kring RAÄ 333 är delvis komplicerat ur fornlämnings synpunkt eftersom det är osäkert vad RAÄ 333:1 och 333:3 egentligen är. Den "stensättningsliknande lämningen" (RAÄ 333:1) är en större oformlig stensamling med statusen "bevakningsobjekt". I FMIS:s fritext beskrivs dock RAÄ 333:1 med samma text som avser RAÄ 333:3 i Inventeringsboken. RAÄ 333:3 har i FMIS statusen fornlämning (stensättning). För att säkerställa fornlämningsstatusen på bevakningsobjektet 333:1 måste detta objekt dock grävas, varför frågan gick utanför förundersökningens avgränsande uppgift.

Förundersökningen hade därför två huvudsakliga mål avseende undersökningsområde C: 1) att avgöra om ytterligare gravar fanns i närheten av RAÄ 333:1, 2) att bekräfta och avgränsa den möjliga boplatsytan i områdets östra del. Detta gjordes genom provschakt med maskin samt handrensning av schakten.

Samtliga schakt och anläggningar inom alla undersökningsområden mättes in med totalstation och integrerades i Intrasis. Anläggningarna dokumenterades i skrift och fotograferades. Samtliga schakt i undersökningsområden A-C lades igen efter undersökningen.

Resultat

Undersökningsområde A

Kring graven A201 (RAÄ 54) grävdes elva schakt (fig. 3). Inget av schakten uppvisade något kulturlager eller några anläggningar. I de flesta schakten låg berget direkt under torven. De förhöjningar som observerats tidigare rensades och en av dessa visade sig vara en firsidig stensättning, A210, medan övriga bara var ojämnheter i terrängen eller tjocka vegetationslager.

Fig 3. Här syns graven A 201. Foto K. Andersson, SSM bild nr Lp 20080772.

I området kunde alltså ytterligare en grav konstateras utöver den som tidigare registrerats.

Undersökningsområde B

Väster och norr om det registrerade röset, A459 (RAÄ 323) drogs åtta schakt. Öster om graven fanns endast berghäll. En rundad förhöjning i sluttningen

Fig 4. Här syns den delvis framrensade graven A 434. Foto Å. Berger, SSM bild nr Lp 20080773.

mot öster kunde avskrivas som arkeologisk lämning sedan delar av en gräsklippare konstaterats under den. Förhöjningen utgörs sannolikt av kompost och dumpat material från den intilliggande trädgården. Strax NV om A459 påträffades ytterligare en grav, A434. Detta var en rund stensättning, ca 5 meter i diameter, bestående av stenar i storleken 0,05-0,2 meter, varav en stor del var röda till färgen. Ingen förhöjning syntes i terrängen innan avtorvning. Anläggningen rensades delvis fram för att dess karaktär skulle kunna bestämmas (fig. 4). I övrigt påträffades inget av antikvariskt intresse.

Undersökningsområde C

I området finns två stensträngar, A489 (RAÄ 333:2) och A607 (RAÄ 333:4) som löper sydöst respektive väster om den registrerade graven, A580 (RAÄ 333:1).

Fig 5. Stenansamlingen A 398. Foto Å. Berger, SSM bild nr Lp 20080774.

A489 visade sig vara ungefär tre gånger längre än vad som tidigare hade konstaterats. För att avgränsa de boplatslämningar som påträffats öster om stensträngen A607 grävdes tio schakt i detta område. I anslutning till ett av schakten grävdes en ruta (R347) i övrigt handrensades schakten för att konstatera eventuella kulturlager. I rutan som grävdes ned till 0,3 meters djup påträffades inget av antikvariskt intresse. Längst norr ut påträffades åtta anläggningar i form av stolphål samt en stenrad med oklar funktion. Gränsen mot söder var tydlig då inget av antikvariskt intresse kunde iakttas där. Flera anläggningar påträffades i

kanten av den hästhage som ligger öster om undersökningsområdet. Då Länsmuseum inte hade tillgång till dessa ytor eftersom de var i bruk kunde fornlämningen inte avgränsas mot öster. Inne i hagen kunde en möjlig husterrass anas.

Ytterligare två anläggningar påträffades i området kring RAÄ 333 och de två stensträngarna. Mitt emellan RAÄ 333 och RAÄ 323 påträffades en anläggning av osäker karaktär, A398 (fig. 5). Anläggningen bestod av en samling 0,1-0,4 meter stora stenar, ca 2,5 meter lång och oregelbunden. I övrigt var terrängen i närheten stenfri. Strax väster om stensträngen A489 påträffades en härd, A540. Inga övriga anläggningar kunde konstateras i denna del och på flera ställen låg berget mycket ytligt.

Referenser

Grönwall, R. & Höglin, S. 2006. *Stensträngar, boplatser och gravar kring Väsjön*. Arkeologisk utredning och detaljkartering vid Väsjön, Sollentuna socken, Sollentuna kommun, Uppland. Stockholms läns museum, rapport 2006:21.

Administrativa uppgifter

Länsstyrelsens dnr:	431-07-57912
SSLM:s projektnr:	M53539
Stockholms läns museums dnr:	2007:110
Landskap:	Uppland
Kommun:	Sollentuna
Socken:	Sollentuna
Typ av undersökning:	Förundersökning
Orsak till undersökningen:	Byggnation
Personal:	Åsa Berger (projektledare) asa.berger@lansmuseum.a.se. Kjell Andersson (arkeolog) kjell.andersson@lansmuseum.a.se.

Bilagor

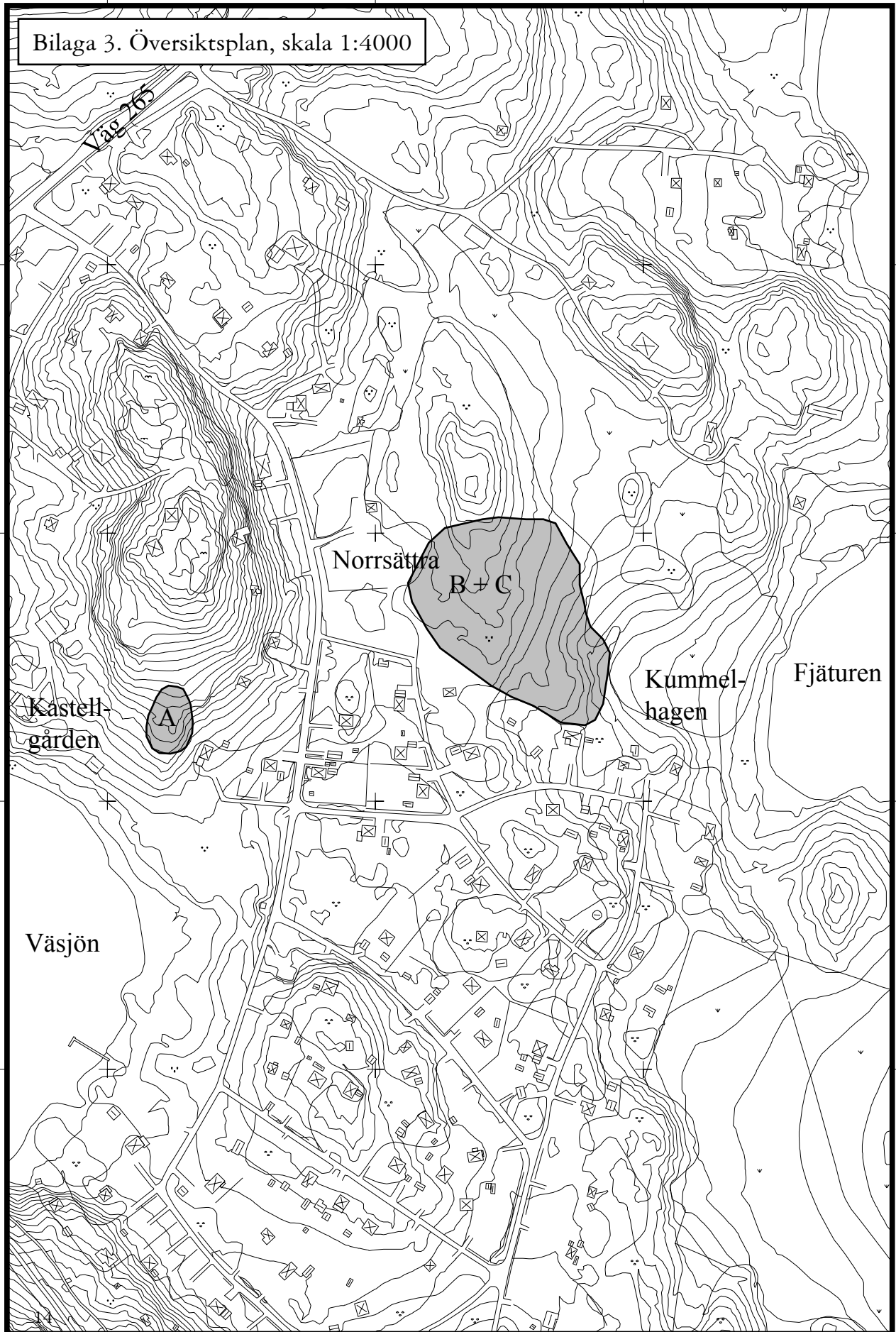
Bilaga 1. Anläggningstabell

Id	Anl.typ	Storlek meter	Schakt	Anmärkning
201	Röse	7		Rund
210	Stensättning	2,7 x 2,1		Fyrsidig
278	Stolphål	0,5	274	
284	Stolphål	0,5	274	
292	Stolphål	0,6	1004	
298	Osäker	1,0 x 0,3	1004	Stenrad med oklar funktion
309	Stolphål	0,6	303	
313	Stolphål	0,5	303	
324	Stolphål	0,4	1005	
398	Osäker	2,5	381	Stenansamling med oklar funktion
434	Stensättning	5		Rund
459	Röse	9		Rund (RAÄ 323)
489	Stensträng			
540	Härd	0,7	523	
580	Stensättning/röse			Oklar utbredning
595	Stensättning/röse			Oklar utbredning (RAÄ 333)
607	Stensträng			Ansluter till block i öster
1008	Stolphål	0,3	1004	

Bilaga 2. Schakttabell

Id	Metod	Längd meter	Bredd meter	Djup meter	Botten	Anläggning
217		1,50	1	0,1	berg	
221	Delvis handrensats	1,40	0,8	0,2	morän	
228		2,70	1,2	0,2	morän	
232		2,70	2,2	0,2	morän	
236		3,20	1	0,2	morän	
240		1,80	1,2	0,2	morän	
244	Delvis handrensats	3,80	2,3	0,2	morän	
248		1,50	1	0,1	berg	
252		2,40	1,2	0,1	berg	
256		2,80	2,2	0,1	berg	
260		1,50	1,5	0,1	berg	
274	Delvis handrensats	7,50	1,2	0,15	mo	A278, A284
303	Delvis handrensats	9,50	1,1	0,3	mo	A313, A309
332		4,80	1,3	0,25	lerig mo	
336	Delvis handrensats	5,40	1,3	0,4	lera	
340	Delvis handrensats	10,50	1,3	0,4	lerig mo	
353	Delvis handrensats	5,50	1,25	0,3	lerig mo	
359	Delvis handrensats	21,50	1,3	0,3	morän	
373	Delvis handrensats	15,50	1,3	0,3	morän/mo	
381	Delvis handrensats	7,20	4,5	0,2	myllig mo	A398
394	Delvis handrensats	3,00	1,3	0,2	myllig mo	
414	Delvis handrensats	10,20	1,5	0,3	lerig mo	
418		2,20	1,4	0,2	morän	
422	Delvis handrensats	3,70	1,4	0,2	morän	
428		2,40	2	0,3	morän	
474	Delvis handrensats	6,30	1,3	0,3	lerig mo	
478		3,70	1,1	0,2	morän	
483	Delvis handrensats	11,90	1,3	0,3	lerig mo	
501	Delvis handrensats	7,50	1,3	0,3	morän	
507		6,40	1,1	0,3	lerig mo/berg	
513		6,80	1,2	0,4	lerig mo/berg	
519		2,50	1,8	0,15	stora rötter	
523	Delvis handrensats	19,00	1,3	0,4	lerig mo/morän	A540
536		5,60	1,4	0,4	lera	
548		5,60	1,8	0,2	lerig mo	
553	Delvis handrensats	10,00	1	0,3	lerig mo	
1004	Delvis handrensats	8,00	1,2	0,2	mo	A292, A298, A1008
1005	Delvis handrensats	6,80	1	0,2	mo	A324
1006	Delvis handrensats	5,00	1,4	0,3	stenig mo	
1009		5,50	1,4	0,3	lerig mo och morän	

Bilaga 3. Översiktsplan, skala 1:4000

95600

95800

96000

93400

93400

93200

93200

93000

93000

92800

92800

95600

95800

96000

Norrsättra

Kastellgården

Kummelhagen

Fjäturen

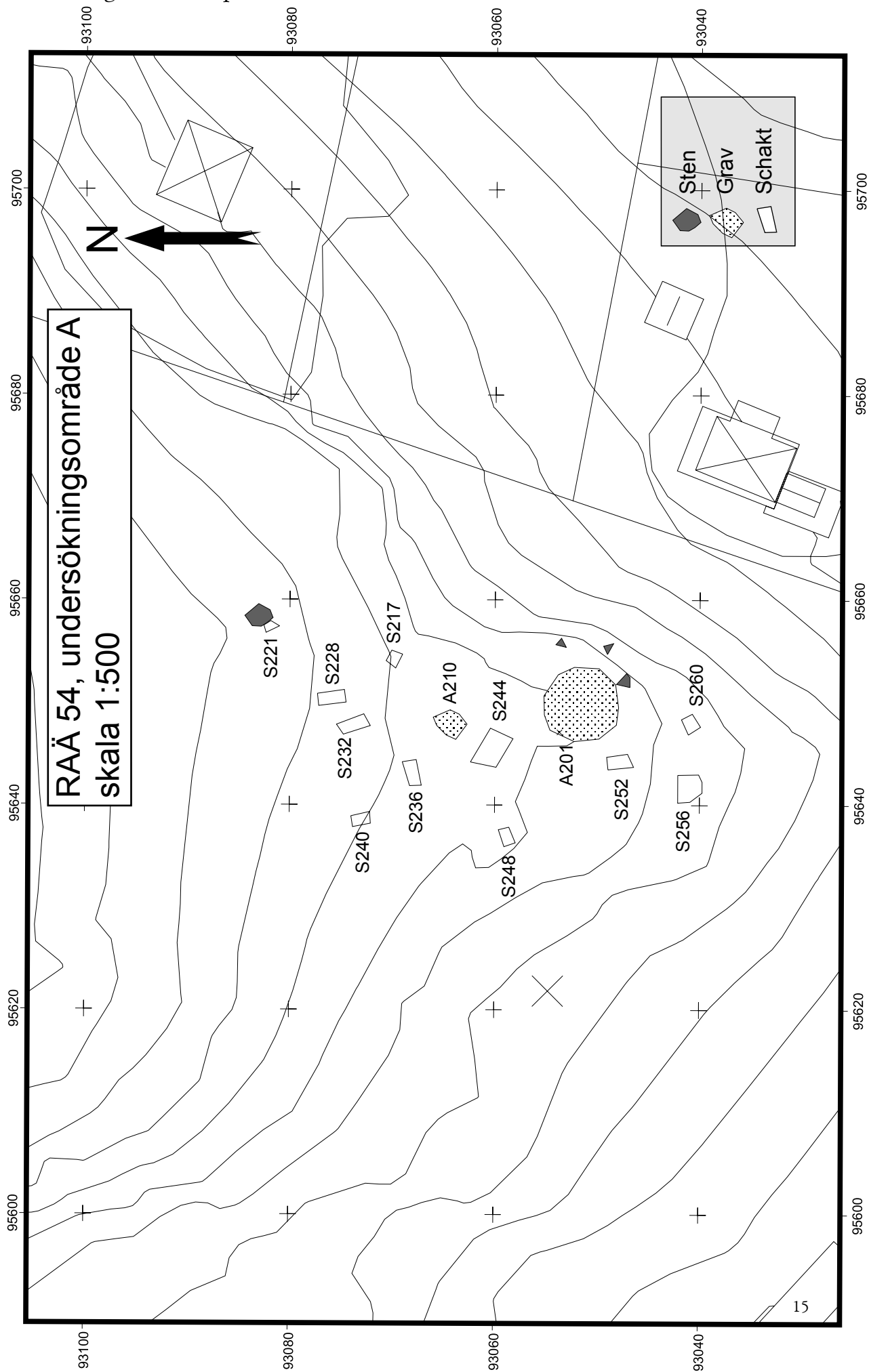
Väsjön

B+C

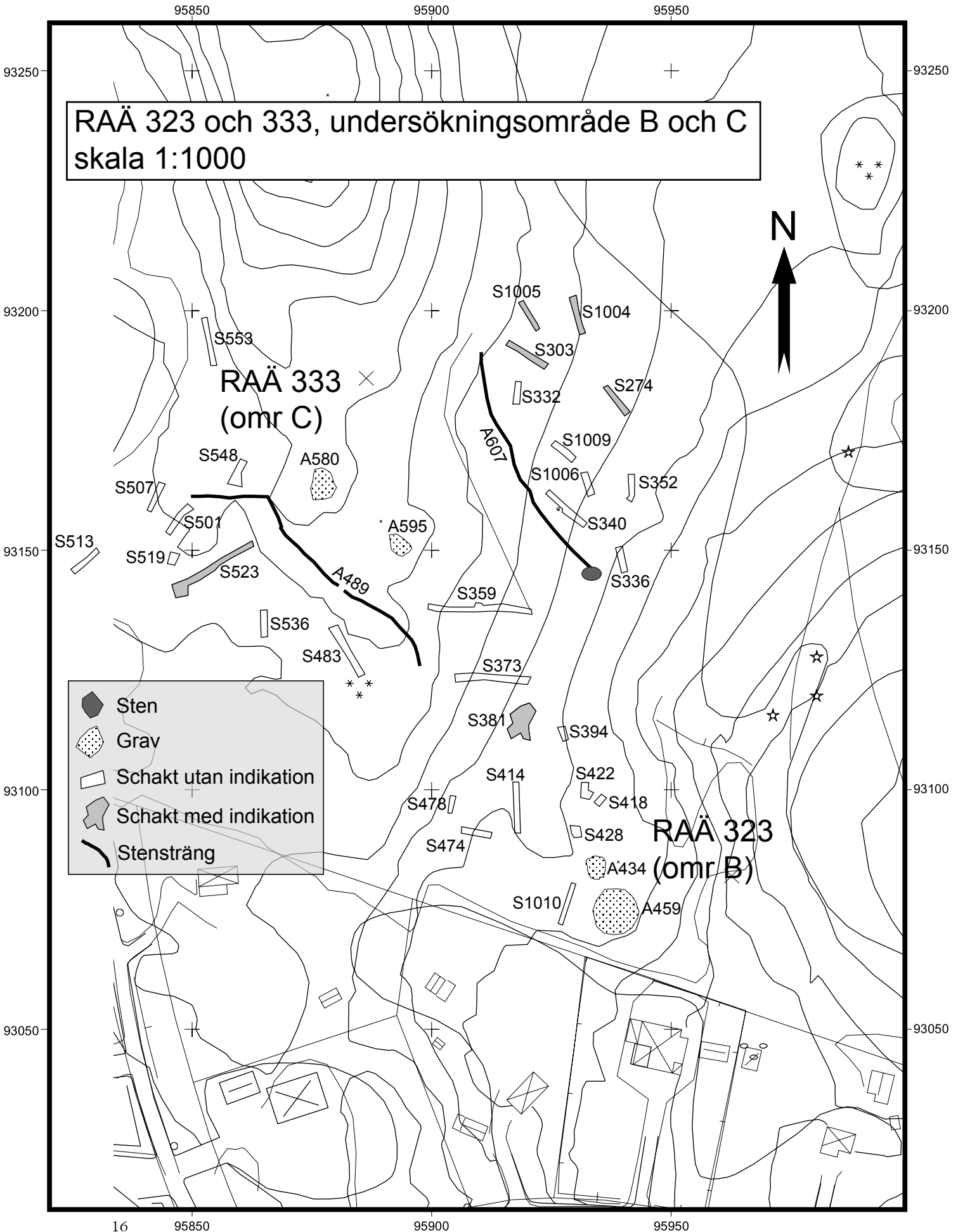
A

Väg 265

Bilaga 4. Schaktplaner

RAÄ 323 och 333, undersökningsområde B och C
skala 1:1000

- Sten
- Grav
- Schakt utan indikation
- Schakt med indikation
- Stensträng

Bilaga 5. Anläggningsplaner

